

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Årlig tillsynsrapport för verkstadsindustri

Januari 2011 till december 2011

En rapport från miljöförvaltningen

Anna Vestman

Januari 2011

INNEHÅLL

1	Beskrivning av branschen	3
2	Tillsynsarbetet inom branschen	4
2.1	Större förändringar inom verkstadsbranschen	5
3	Miljöarbetet inom branschen	6
3.1	Egenkontroll och kemikalier	6
3.2	Utvecklingen av branschens miljöarbete	8
3.3	Indikatorer för tillståndet i branschen	8
4	Bilaga 1	10

1 BESKRIVNING AV BRANSCHEN

Branschen omfattar såväl stora mekaniska verkstäder, små smyckesverkstäder som bilverkstäder och olika former av lackerare. Det finns fem tillståndspliktiga (B) anläggningar och 23 stycken anläggningar som kräver anmälan (C) inom Stockholms stad. I vårt tillsynsregister Ecos finns ytterligare drygt 300 anläggningar (små verkstäder), fortsättningsvis benämnda U-verksamheter, registrerade. Det är företag som inte omfattas av miljöbalkens krav på tillstånd eller anmälan.

Branschens miljöpåverkan

Vissa av verksamheterna släpper ut processavloppsvatten som kan innehålla metaller, oljor och andra ämnen som kan påverka slamkvalitén i reningsverken.

Lösningsmedel används av många inom branschen. Det är främst billackerare men det finns även de som lackerar möbler eller utför andra typer av ytbehandlingar av metall. Utsläpp av lösningsmedel kan ge problem med lukt. På global nivå bidrar utsläppen av lösningsmedel till bildningen av marknära ozon och växthusgaser. Inom billackeringen är färgerna numera vattenbaserade men vissa s.k. klarlacker innehåller hög andel lösningsmedel.

Uppvärmning av industrilokaler är generellt sett en stor del av ett företags energiförbrukning men det finns även några verksamheter inom branschen som har mycket energikrävande processer.

2 TILLSYNSARBETET INOM BRANSCHEN

Eftersom det är vitt skilda typer av företag inom verkstadsbranschen så varierar tillsynsbehovet. Generellt är dock tillsynen inriktad på förebyggande verksamhet såsom granskning av kemikalie- och avfallshandling och verksamheterna besöks regelbundet. Stora verksamheter som exempelvis Sandvik, Dentatus och Nobel Biocare besöks varje år. Förutom detta så ingår i den årliga tillsynen följande aktiviteter:

- Granskning av miljörapporter
- Inspektioner i samband med periodisk besiktning
- Inspektioner i samband med anmälningar om förändringar
- Handläggning av anmälningsärenden
- Kommunikation kring mindre förändringar som inte kräver anmälan
- Hantering av klagomål på störningar
- Tillsynsvägledning framförallt rörande tolkning av föreskrifter
- Åtalsanmälningar och förelägganden

Medelstora verksamheter, t.ex. Combi-Lack, System 3R International och de större bilverkstäderna, besöks vartannat till vart tredje år. Hit hör 41 stycken U-anläggningar som vi bedömt kräver mer tillsyn än de övriga inom klassen U. De omfattas därför av årlig avgift. Några av företagen inom kategorin medelstora verksamheter lämnar in årliga rapporter över avfallshantering och förbrukning av bl.a. lösningsmedel. Ytterligare 12 anläggningar betalar fast årlig avgift inom denna bransch men avgiften är reducerad eftersom företagens huvudverksamhet är en annan, exempelvis kan företagen betala fast årlig avgift för tvätt av fordon. Avgiften har reducerats hos dessa 12 eftersom vissa tillsynsmoment är gemensamma, exempelvis kontroll av oljeavskiljarens skötsel, kemikaliehantering och resor till och från inspektionerna. Reduktionen är beslutad i varje enskilt fall och kan komma att ändras om förvaltningen märker att tillsynsbehovet ökar för ett visst objekt. Totalt sett betalar knappt 70 verksamheter (B-, C- och U-anläggningar) fast årlig avgift för någon typ av process som hör till verkstadsbranschen.

Majoriteten av objekten inom verkstadsbranschen är små verkstäder, främst bilverkstäder. Det är konjunkturkänsliga företag som ofta byter ägare. Miljöförvaltningen har som ambition att besöka dem vart femte år och sedan ett antal år tillbaka drivs denna tillsyn i projektform där målsättningen är att 80-100 små verkstäder ska inspekteras varje år. Tillsynen på dessa verksamheten redovisas i en separat rapport.

Rapporten omfattar verksamheter som fått minst ett tillsynsbesök under året, se tabellen i bilaga 1. Tillsyn under året har även träffat många andra

verksamheter, exempelvis i form av förelägganden, granskningar av inkomna handlingar och telefonsamtal.

2.1 Större förändringar inom verkstadsbranschen

Här nedan redovisas exempel på förändringar under 2011 som skett hos de större verksamheterna inom verkstadsbranschen:

- Miljöförvaltningen fick i början av året veta att Essilor, vars verksamhet bestod av slipning, färgning och reflexbehandling av glasönglas) lagt ner sin verksamhet.
- Ytbehandlaren Circon gick i konkurs efter många års verksamhet.
- Nobel Biocare, tillverkare av tandproteser, har klassats om från en U-verksamhet till en C-verksamhet.
- Fjädertillverkaren Spiros har minskat sin verksamhet så att de klassats ner från C till U.
- Sandvik har påbörjat processen med att söka ett utökat tillstånd som bland annat omfattar vätgastillverkning.
- Dentatus har aviserat att de söker nya lokaler. Vid en flytt är de tvungna att söka ett nytt tillstånd.

3 MILJÖARBETET INOM BRANSCHEN

3.1 Egenkontroll och kemikalier

I tabellen i bilaga 1 listas de 35 företag som har fått minst ett tillsynsbesök under perioden januari-december 2011. Dessa inspektioner har varit planerade. Från tabellen kan utläsas att fem företag lämnar in miljörapport och att årsrapport lämnas av åtta stycken. Syftet med miljö- och årsrapport är att tillsynsmyndigheten fortlöpande ska få in de uppgifter som behövs för att kunna bedriva en effektiv kontroll över verksamheternas miljöpåverkan. Rapporterna innehåller t.ex. uppgift om mängd och typ av avfall som körts bort och en uppräknig av de eventuella incidenter som skett under året. Genom att incidenterna sammanställs kan vi tydligare se om orsaken har berott på brister i någon del av egenkontrollen. Företagen får en skriftlig eller muntlig återkoppling på det som redovisats i rapporten. Ett gott exempel är Bilia i Alvik som kom in med en årsrapport i slutet av mars. Där redovisades bl.a. resultat från en vattenprovtagning som företaget gjort på eget initiativ. Provtagningens resultat visade på brister i anläggningen vilket har gjort att Bilia påbörjat arbetet med att finna en lämplig oljeavskiljare som ska kopplas till golvbrunnarna. Några företag, tre st, har även genomgått periodisk besiktning under 2011, miljöförvaltningen deltog också i dessa. Vid besiktningen på Dentatus framkom att företaget bytt ut en tvättmaskin som använder trikloretylen mot en maskin som använder ett alkoholbaserat avfettningsmedel. Det här är mycket positivt eftersom trikloretylen är ett miljö- och hälsofarligt ämne.

I tabellen framgår att majoriteten av verksamheterna har en godtagbar egenkontroll. Egenkontrollen är företagets egna verktyg för att fortlöpande kontrollera och utvärdera de risker för miljön och människors hälsa som deras verksamhet kan ge upphov till. Ett sätt att kontrollera att ett företag har en god egenkontroll är att granska skriftlig dokumentation av rutiner. Egenkontrollen måste genomsyra hela företagets organisation. Ett enkelt sätt att kontrollera om det fungerar är att gå ut på verkstadsgolvet och fråga de som jobbar i produktionen om de vet hur de ska hantera ett spill av olja eller liknande. För de verksamheter som ännu inte har en godtagbar egenkontroll pågår ett aktivt arbete med att driva på och till viss del stötta dem att nå ända fram. Vid nästa inspektionstillfälle kommer egenkontrollen att följas upp.

Alla tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter som hanterar kemiska produkter ska ha en förteckning över dessa produkter. Syftet med förteckningen är att företaget ska få en säkrare hantering av kemikalierna och bl.a. kunna göra aktiva val genom att byta ut miljö- och hälsofarliga produkter mot sådana som ger en mindre påverkan på miljö och hälsa. De allra flesta tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheterna inom

verkstadsbranschen har en godtagbar kemikalieförteckning. Även här bedriver förvaltningen ett aktivt arbete med att få företagen att nå målet. Verksamheter som har denna brist kommer att följas upp. Flera företag har gått ett steg längre och redovisar sina kemikalieförteckningar på ämnesnivå. Som exempel kan nämnas Wallenius Water och Oerlikon Balzers Sandvik Coating. Genom att ta reda på vilka ämnen som ingår i de kemiska produkter som används i verksamheten så kan ett än mer effektivt arbete med substitution av kemikalier bedrivas. Målet är att få bort produkter som innehåller s.k. utfasnings- och riskminskningsämnen. Förvaltningens kontaktperson på Devex ProPart är en av de personer som har förstått nyttan med en utökad kemikalieförteckning. Han har uttryckt att han ser en sådan förteckning som hjälp med att bedöma skillnad i miljöpåverkan mellan olika kemikalier, en bedömning som annars upplevs svår.

Så kallade U-verksamheter har ingen formell skyldighet att varken ha vare sig en skriftlig dokumentation av sin egenkontroll eller en skriftlig förteckning över sina kemiska produkter men det finns exempel på företag, (främst sådana som tidigare klassats som C eller större bilverkstäder), som ändå har en sådan skriftlig dokumentation. Sivers Lab och Spiros kan nämnas i detta sammanhang. Det som tydligt märks är att företag som fått ett eller flera tillsynsbesök får en positiv utveckling när det gäller sitt miljöarbete. Verksamheten kommer igång med att ta reda på vilken miljöpåverkan de har och jobbar sedan vidare utifrån det. Vid nästa inspektionstillfälle är det oftast färre brister och inspektionen kan genomföras på ett mer effektivt sätt eftersom vi och företagen fått ett mer likartat sätt att diskutera kring miljöfrågorna.

Under 2011 har miljöförvaltningen tillsammans med Malmö och Göteborg fortsatt att driva ett tillsynsprojekt med syfte att öka de miljöfarliga verksamheternas kunskapsnivå om den nya REACH-lagstiftningen. Projektet är en fortsättning av det som påbörjades under 2010. Fem av verkstadsbranschens företag (Bodycote Värmebehandling, P & M Romator, Sivers Lab, Bosch Rexroth Teknik och All-Galvan) ingick i 2011 års projekt. Verksamheterna besöktes och en rad frågor ställdes för att undersöka hur mycket de känner till om lagstiftningen, hur det påverkar just dem och i slutändan vilka rutiner de har för att leva upp till lagstiftningen. Framåt i tiden kommer REACH-frågorna att bli en lika naturlig del av tillsynsbesöken som exempelvis avfallshanteringen är idag. Mer detaljerad information om detta projekt kommer att redovisas i separat rapport.

Tillsynen av små verkstäder bedrivs som tidigare nämnts i projektform och redovisas i en separat rapport. Det som dock kort kan nämnas är liksom under föregående års kampanj noterades att kunskapsnivån höjs påtagligt hos de enskilda verksamheterna efter att de besökts. Under förutsättning att företaget drivs av samma personer så ser kemikalie- och avfallshan-

teringen betydligt bättre ut vid nästa inspektion som sker fyra till fem år senare. Förutom att vi som tillsynsmyndighet har en kontrollerande funktion så ingår det också i vårt uppdrag att till viss del informera och utbilda företagen.

3.2 Utvecklingen av branschens miljöarbete

Många av verksamheterna som ingår i denna rapport besöktes inte under 2010. Tillsynens fokus kan också variera från år till år. Till exempel kan avfallsfrågor vara aktuella under ett år och under nästa läggs större vikt vid kemikaliehantering eller dokumentation av egenkontrollen. Det är därför inte möjligt att ge något heltäckande resultat av eventuella förbättringar inom branschen. Om verksamheten drivs av samma personer är det dock förvaltningens generella bedömning att miljöarbetet blir bättre och bättre i och med att verksamhetsutövarnas kunskaper ökar. Många av verksamheternas kunder har också fått upp ögonen för miljöfrågor och när de ställer krav tvingas verkstadsföretagen att utveckla sig och se miljöarbetet som en naturlig del av verksamheten.

3.3 Indikatorer för tillståndet i branschen

Indikator och årsmål

Indikator	Årsmål
Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sin energianvändning (objekt med årsavgift)	100 %
Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sina transporter (objekt med årsavgift)	100 %

För att försöka mäta nyttan av tillsynen finns s.k. branschindikatorer och samtliga besökta företag som betalar fast årlig avgift uppfyller dessa mål som ställts upp för verkstadsbranschen.

När det gäller energieffektiviseringar kan nämnas IMO som bytt ut sitt ventilationssystem och samtidigt passat på att installera en värmeväxlare.

Majoriteten av branschens företag kan inte anses vara transportintensiva. De flesta har inte ens egna fordon utan godstransporterna sköts av företagets kunder eller transportfirmor som kunden valt. Miljöbelastningen är därmed en indirekt miljöpåverkan. I de fall som verkstadsföretaget väljer transportör kan miljörelaterade krav ställas vid upphandlingen.

Förvånansvärt få av de företag som besökts under året har ställt miljökrav på sina transportörer. Alla företag vill effektivisera sina transporter eftersom det leder till minskade utgifter. Däremot är kunskapen dålig om

Årlig tillsynsrapport för verkstadsindustri

Miljöarbetet inom branschen

att val av motorer och bränslen i transportfordonen kan ge miljövinster i form av minskade utsläpp. Transportindikatorn har på sätt och vis spelat ut sin roll och det vore mer rättvisande att redovisa vilka företag som ställer relevanta miljökrav vid upphandling av transporter. Om verkstadsföretaget inte styr över transporterna har de ändå möjlighet att informera kunderna om att aktiva val kan ge positiva miljöeffekter.

4 BILAGA 1

Sammanställning av branschens tillsyn samt bedömning av egenkontroll och kemikalieförteckning

Objekt	Prövn.nivå	Godtagbar egenkontroll	Ej godtagbar egenkontroll	Godtagbar kemförteckning	Ej godtagbar kemförteckning	Lämnar miljörapport	Lämnar årsrapport
Sandvik	B	X		X		X	
System 3r International	C	X			X		
Nobel Biocare AB	C	X		X			X
Belox	B	X			X	X	
Combi-Lack	C	X		X			X
Stockholms industrilack	C	X		X			X
Multicad i Stockholm	B	X		X		X	
All-galvan	B	X		X		X	
Bosch Rexroth Teknik	C	X		X			X
Imo	C	X			X		X
Målarvarvet	C	X			X		
P & M Romator	C	X			X		
Stockholms Reparationsvarv AB	C	X			X		
Dentatus	B	X		X		X	

Årlig tillsynsrapport för verkstadsindustri

Bilaga 1

Objekt	Prövn.nivå	Godtagbar egenkontroll	Ej godtagbar egenkontroll	Godtagbar kemförteckning	Ej godtagbar kemförteckning	Lämnar miljörapport	Lämnar årsrapport
Oerlikon Balzers Sandvik Coating	C	X		X			
Bodycote Värmebehandling	C	X		X			X
Wallenius Water	C	X		X			
Devex Propart	C	X		X			
Lesjöfors Stockholms Fjäder	C	X		X			X
Mälarlack	U	X			X		
Brovex Mekaniska Verkstad AB	C	X		X			
Sivers Lab/Cobham	U	X		X			
Stockholms inredningssnickeri	U	X			X		
Mobility Motors/Nissanverkstad	U	X		X			
Autocity, Mekopartner	U	X			X		
Beckholmens Dockförening	C	X			X		

Årlig tillsynsrapport för verkstadsindustri

Bilaga 1

Objekt	Prövn.nivå	Godtagbar egenkontroll	Ej godtagbar egenkontroll	Godtagbar kemförteckning	Ej godtagbar kemförteckning	Lämnar miljörapport	Lämnar årsrapport
Bilia Öst Alvik	U	X		X			X
Europeiska Motor (Vällingby)	U	X			X		
Scania Bromma	U	X			X		
Bromma Air Maintenance	U	X			X		
Borgs Bil/Bavaria	U	X			X		
Autoexpo Kista	U		X		X		
Vinstaverksta'n	U	X			X		
Swecon Anläggningsmaskiner	U	X			X		
Spiros	U	X		X			